

بخش خصوصی و بن‌بست نقدینگی / محمد صادق جنان‌صفت

ایران اکونومیست: نقدینگی یا پول در گردش در سطح بنگاه، سرمایه مالی نقد یا زود نقد شونده‌ای است که صاحبان و مدیران برای پرداخت هزینه‌های جاری نیاز دارند.

این سرمایه مالی برای خرید مواد اولیه یا واسطه‌ای، پرداخت مزد و حقوق و سایر هزینه‌های جاری به کار گرفته می‌شود. بنگاه‌ها برای تامین نقدینگی چند گزینه دارند: گزینه اول و دائمی، درآمد به دست آمده از فروش کالا یا خدماتی است که تولید و عرضه می‌کنند. گزینه دیگر، مراجعه به مراکز تجهیز سرمایه مثل بانک‌ها، بازار سهام و شرکت‌های تامین سرمایه در داخل است. علاوه بر این، بنگاه‌ها در حال حاضر از بازارهای جهانی نیز می‌توانند پول در گردش مورد نیاز خود را تامین کنند. به این ترتیب می‌توان با کمی تسامح گفت، پول در گردش یا نقدینگی برای بنگاه همانند گردش خون در رگ است که گرفتگی رگ‌ها یا کند شدن جریان خون به هر دلیل می‌تواند فعالیت بنگاه‌ها را از شتاب لازم دور کرده و آنها را در تنگنا قرار دهد. دقت در وضعیت انواع گزینه‌های تامین منابع مالی در ایران به ویژه برای بخش خصوصی نشان می‌دهد که آنها به ویژه در بخش صنعت، به حالت خفگی نزدیک می‌شوند. واردات انواع کالاها از کشور و شرکت‌های دیگر که در سال‌های اخیر رشد شتابانی داشته است، فرصت فروش کالا با سرعت لازم را از بنگاه‌های داخلی گرفته و این گزینه تامین سرمایه مالی را دشوار کرده است.

رکود داخلی و احتمال ادامه رکود - که کاهش سرعت رشد اقتصاد ملی آن را تایید می‌کند - تامین سرمایه در گردش را دشوارتر خواهد کرد. از طرف دیگر، عدم تحرک کافی و عمیق بازار سهام که شرکت‌های بزرگ شبه دولتی پایه و اساس و بیشترین سهم آن را به خود اختصاص داده‌اند، راه تامین نقدینگی برای بنگاه‌های خصوصی را تنگ کرده است. مناسبات سیاست خارجی ایران نیز

به گونه‌ای است که بنگاه‌های خصوصی ایران را از دستیابی به سرمایه خارجی منع و محدود کرده است. در شرایط فعلی اما سپرده‌ها و پس‌اندازهای شهروندان ایرانی در بانک‌ها به مثابه نهادهایی که بیشترین سپرده‌ها را جذب کرده‌اند، مهم‌ترین محل تامین نقدینگی بنگاه‌هایی است که این گزینه نیز در وضع بسیار نامساعد قرار گرفته است. سوءاستفاده ۳ هزار میلیارد تومانی از شبکه بانکی توسط یک شرکت، رشد مطالبات معوقه و مشکوک‌الوصول بانک‌ها به ویژه مطالبات آنها از دولت و شرکت‌های دولتی در کنار دستکاری نرخ سود تسهیلات که تقاضا برای دریافت این منابع را به شدت تحریک می‌کند، تامین نقدینگی به ویژه بنگاه‌های خصوصی را در بدترین وضع ممکن قرار داده است.

در بخش واقعی و در دادوستد نیز فشار دولت برای تثبیت قیمت‌ها و همچنین عدم پرداخت مطالبات بخش خصوصی توسط دولت، مزید بر علت شده و گره تامین نقدینگی را هر روز کورتر می‌کند.

برای عبور از این موقعیت تهدیدآمیز و باز شدن فضای کسب و کار در حوزه تامین نقدینگی در کوتاه‌مدت می‌توان و باید اولویت را به بخش خصوصی داد. یک راه دیگر شاید این باشد که دولت سهم مالیات بنگاه‌های خصوصی را برای یک دوره کوتاه‌مدت کاهش دهد. راه حل بلندمدت و اساسی، اما حذف دخالت دولت در بازار پول و حرکت بازار به سوی آزادی نرخ سود بانکی است. تا زمانی که این گره باز نشود، چشم دولت همچنان دنبال منابع بانکی با قیمت‌های ارزان است و می‌خواهد از راه کاهش نرخ سود تسهیلات به شکل دستوری و برخلاف آموزه‌های اقتصاد با تورم مبارزه کند، در بر همان پاشنه خواهد چرخید. تنگنای نقدینگی بخش خصوصی را برطرف سازیم تا بنگاه‌ها از پا درنیایند.

ایران سیم را کوب نیست